

AANGENOMEN TEKSTEN

Voorlopige uitgave

P9_TA-PROV(2020)0282

De toekomst van het Europese onderwijs in de context van COVID-19

Resolutie van het Europees Parlement van 22 oktober 2020 over de toekomst van het Europese onderwijs in de context van COVID-19 (2020/2760(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien de artikelen 165 en 166 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
- gezien artikel 5, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en Protocol nr. 2 betreffende de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel,
- gezien artikel 14 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,
- gezien de interinstitutionele afkondiging van de Europese pijler van sociale rechten¹,
- gezien de mededeling van de Commissie van 30 september 2020 over de totstandbrenging van de Europese onderwijsruimte tegen 2025 (COM(2020)0625),
- gezien de mededeling van de Commissie van 30 september 2020, getiteld “Actieplan Voor Digitaal Onderwijs 2021-2027: Onderwijs en opleiding herbronnen voor het digitale tijdperk” (COM(2020)0624),
- gezien de mededeling van de Commissie van 1 juli 2020 getiteld “Europese vaardighedenagenda voor duurzame concurrentiekracht, sociale rechtvaardigheid en veerkracht” (COM(2020)0274),
- gezien de mededeling van de Commissie van 17 januari 2018 over het actieplan voor digitaal onderwijs (COM(2018)0022),
- gezien de mededeling van de Commissie van 14 november 2017 getiteld “De Europese identiteit versterken via onderwijs en cultuur” (COM(2017)0673),
- gezien zijn resolutie van 17 april 2020 over gecoördineerde EU-maatregelen om de COVID-19-pandemie en de gevolgen ervan te bestrijden²,

¹ PB C 428 van 13.12.2017, blz. 10.

² Aangenomen teksten, P9_TA(2020)0054.

- gezien zijn resolutie van 11 december 2018 over onderwijs in het digitale tijdperk: uitdagingen, kansen en lessen voor de ontwikkeling van EU-beleid¹,
 - gezien zijn resolutie van 12 juni 2018 over de modernisering van het onderwijs in de EU²,
 - gezien de vragen aan de Raad en de Commissie over de toekomst van het Europese onderwijs in de context van COVID-19 (O-000052/2020 – B9-0020/2020 en O-000053/2020 – B9-0021/2020),
 - gezien artikel 136, lid 5, en artikel 132, lid 2, van zijn Reglement,
 - gezien de ontwerpresolutie van de Commissie cultuur en onderwijs,
- A. overwegende dat, in overeenstemming met de Europese pijler van sociale rechten, de toegang tot hoogwaardig en inclusief onderwijs en levenslang leren een fundamenteel mensenrecht is dat essentieel is voor de verwerving en het op peil houden van vaardigheden, een volwaardige en actieve deelname aan de samenleving en een doeltreffende toegang tot een arbeidsmarkt in ontwikkeling;
- B. overwegende dat volgens de Unesco bijna 1,6 miljard lerenden in meer dan 190 landen – 94 % van de lerende wereldbevolking – getroffen werden door de sluiting van onderwijs- en opleidingsinstellingen op het hoogtepunt van de COVID-19-crisis; overwegende dat meer dan 60 % van de lerenden wereldwijd nog altijd de gevolgen ervan ondervindt; overwegende dat minder dan 25 % van de laagelonenlanden een vorm van leren op afstand hebben aangeboden; overwegende dat de toegang tot digitaal onderwijs in de meest ontwikkelde landen rond de 90 % lag, en dat bijgevolg nog altijd 10 % van de leerlingen werd buitengesloten³;
- C. overwegende dat er nog steeds grote verschillen bestaan tussen de lidstaten en dat in sommige lidstaten tot 32 % van de leerlingen enkele maanden geen toegang had tot onderwijs; overwegende dat dit gebrek aan toegang verband hield met het ontbreken van digitale apparatuur, ontoereikende digitale vaardigheden of reeds bestaande achterstanden; overwegende dat de lerenden die wel toegang hadden tot digitaal onderwijs het vaak moesten stellen zonder de steun van leraren, medelerenden of het thuisfront en dat hun situatie thuis soms instabiel was;
- D. overwegende dat de COVID-19-pandemie de onderwijs- en opleidingsstelsels wereldwijd misschien wel meer dan ooit heeft ontwricht, waardoor een gehele generatie studenten scholing dreigde mis te lopen en tientallen jaren aan vooruitgang verloren zouden kunnen gaan; overwegende dat dit leerverlies waarschijnlijk tot een verlaging van de inkomens van die generatie zal leiden en daarnaast mogelijk zijn weerslag zal hebben op de groei van de arbeidsproductiviteit en het concurrentievermogen van de Unie als geheel; overwegende dat voor dezelfde generatie geldt dat de arbeidsmarkt die zij betreden zwaar getroffen is door de economische crisis die de COVID-19-pandemie heeft veroorzaakt;
- E. overwegende dat onderwijsinstellingen een veel bredere sociale en begeleidende rol

¹ Aangenomen teksten, P8_TA(2018)0485.

² PB C 28 van 27.1.2020, blz. 8.

³ Brookings Institution, april 2020.

- hebben en de lichamelijke en geestelijke gezondheid van lerenden ondersteunen; overwegende dat het ontbreken van directe interactie tussen leraren en leerlingen vaak een weerslag blijkt te hebben op het welzijn en de geestelijke gezondheid van lerenden; overwegende dat de pandemie eens te meer duidelijk heeft gemaakt dat leraren een cruciale rol spelen in het onderwijs en de samenleving; overwegende dat leraren en overig onderwijspersoneel vaak worden overvraagd, dat zij meer steun nodig hebben en dat hun werk meer erkenning verdient;
- F. overwegende dat de crisis de verschuiving naar digitaal leren heeft versneld en onderwijsinnovaties heeft gestimuleerd, bijvoorbeeld door de mogelijkheden voor e-leren te verbeteren; overwegende dat de oplossingen voor onlineonderwijs en e-leren in de afgelopen jaren zijn verbeterd dankzij investeringen in bedrijven die leertechnologie ontwikkelen; overwegende dat partnerschappen tussen bedrijven en onderwijsinstellingen een rol spelen bij de bevordering van innovatie in de onderwijssector; overwegende dat onderwijsinstellingen de uiteindelijke beslissing moeten nemen over de inhoud van het onderwijs;
- G. overwegende dat de plotselinge, door de crisis versnelde verschuiving naar online- en afstandsonderwijs tegelijkertijd enorme tekortkomingen aan het licht heeft gebracht voor wat betreft de beleidsvorming en -uitvoering van digitaal onderwijs binnen de Europese Unie en in de lidstaten; overwegende dat de crisis ook heeft aangetoond dat er meer samenwerking en coördinatie tussen de lidstaten op het gebied van onderwijs- en opleidingsbeleid nodig is;
- H. overwegende dat deze plotselinge digitale transitie plaatsvond terwijl 43 % van de Europeanen niet beschikte over digitale basisvaardigheden¹; overwegende dat er een direct verband bestaat tussen enerzijds de lidstaat waar mensen wonen, de plek waar zij wonen in die lidstaat, hun sociaaleconomische status, leeftijd, inkomen, opleidingsniveau en baan, en anderzijds hun mate van digitale geletterdheid; overwegende dat de digitale transformatie en het gebruik van nieuwe technologieën hun weerslag hebben op de arbeidsmarkt en nopen tot een hoger niveau van digitale geletterdheid;
- I. overwegende dat de pandemie de kans biedt om de toekomst van het onderwijs opnieuw tegen het licht te houden;
- J. overwegende dat de Commissie voornemens is tegen 2025 een Europese onderwijsruimte tot stand te brengen;
- K. overwegende dat de politieke overeenstemming die de Europese Raad heeft bereikt over het meerjarig financieel kader (MFK) 2021-2027 grote bezuinigingen met zich meebrengt voor vlaggenschipinitiatieven op onderwijsgebied, zoals Erasmus+; overwegende dat het Parlement herhaaldelijk heeft opgeroepen tot een ambitieuze begroting voor de onderwijsprogramma's; overwegende dat de huidige economische crisis niet mag leiden tot bezuinigingen op de overheidsuitgaven voor onderwijs;
- L. overwegende dat onderwijsbeleid, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, een exclusieve bevoegdheid van de lidstaten is, waarbij de Unie een ondersteunende en

¹ Index van de digitale economie en samenleving 2019.

coördinerende rol speelt;

1. is ingenomen met de creativiteit en de vindingrijkheid die onderwijs- en opleidingsinstellingen, en dan met name hun leerkrachten en ander onderwijzend personeel, hebben laten zien en waarmee studenten en ouders zich hebben aangepast aan online en afstandsonderwijs, met name in het licht van de snel veranderende omstandigheden en de onzekere tijden; is evenzeer ingenomen met de positieve voorbeelden van burgers, het maatschappelijk middenveld en aanbieders van niet-formeel leren die hun onderwijspraktijken hebben aangepast en initiatieven hebben ontwikkeld om de lessen door te laten gaan; verzoekt om meer inspanningen om doeltreffende initiatieven op te schalen en zichtbaarder te maken en om beste praktijken in alle onderwijssectoren te bevorderen; verzoekt de Commissie om de lidstaten een platform te bieden waar zij goede praktijken kunnen delen en om in dit verband de mogelijkheden voor nieuwe initiatieven te onderzoeken, zoals de oprichting van een Europese online-universiteit;
2. benadrukt evenwel dat de plotselinge digitale transitie van onderwijs en opleiding tevens een digitale kloof aan het licht heeft gebracht voor wat betreft de toegang tot digitale infrastructuur en apparaten, de kwaliteit van onlineonderwijs en de vaardigheden van studenten, leraren en opleiders;
3. betreurt dat er in Europa nog altijd leerlingen en studenten zijn die geen toegang hebben tot digitaal onderwijs; herhaalt dat de connectiviteit op Europees niveau moet worden verbeterd, met name in afgelegen en plattelandgebieden, en dat de toegang tot digitale apparatuur moet worden opgeschroefd; wijst op de nieuwste innovaties op het gebied van onderwijscomputers, -tablets en -software in Europa;
4. is bezorgd over de lacune op het gebied van digitale vaardigheden onder leraren en studenten, die doeltreffend digitaal onderwijs belemmert; brengt daarom in herinnering dat moet worden geïnvesteerd in bijscholings- en professionele ontwikkelingsmogelijkheden voor leraren en opleiders in Europa om ervoor te zorgen dat zij niet alleen digitaal vaardig zijn, maar ook les kunnen geven over digitale vaardigheden; wijst erop dat mobiliteit van leraren en kennisdeling in dit verband waardevolle, essentiële instrumenten zijn en verzoekt de Commissie deze activiteiten verder te ondersteunen;
5. merkt op dat verschillende onderwijs- en opleidingssectoren in verschillende mate zijn getroffen door de crisis, en dat het instellingen voor hoger onderwijs vaak beter verging dankzij bestaande infrastructuur, hulpbronnen en ervaring met digitale instrumenten; wijst erop dat de onderbreking van voorschools onderwijs, schoolonderwijs, beroepsonderwijs en -opleiding, onderwijs voor volwassenen en niet-formeel onderwijs ingrijpender is geweest, en roept op tot meer inspanningen om doeltreffend afstandsonderwijs te verzorgen in deze sectoren; brengt in herinnering dat er in dit verband voldoende financiële ondersteuning nodig is;
6. verzoekt de Commissie om gegevens uit de lidstaten te verzamelen, beoordelen en publiceren met betrekking tot de impact van de pandemie op de deelname van lerenden aan afstandsonderwijs, en daarbij specifiek te bezien of zij niet konden deelnemen vanwege een gebrek aan digitale hulpmiddelen; verzoekt de Commissie bovendien om gegevens over de digitale vaardigheden van leraren in de lidstaten te verzamelen;

7. stelt bezorgd vast dat de digitale onderwijskloof – zowel tussen als binnen de lidstaten – bestaande ongelijkheden heeft verergerd en onevenredig grote gevolgen heeft gehad voor mensen die reeds sociale, economische of andere nadelen ondervonden, mensen met leerproblemen en -handicaps en lerenden die tot kwetsbare groepen en minderheden behoren; benadrukt dat het slechten van deze digitale kloof een topprioriteit moet zijn;
8. herinnert bovendien aan de belangrijke sociale rol die scholen en andere onderwijsinstellingen spelen, bijvoorbeeld regelmatige maaltijden en pastorale ondersteuning aan te bieden; wijst op de negatieve effecten van de lockdownmaatregelen op de geestelijke gezondheid en het welzijn van lerenden, in combinatie met de stress in verband met beoordelingen en cijfers en het isolement doordat zij hun klasgenoten niet zien;
9. is daarom verheugd dat onderwijsprofessionals en de lidstaten zich ervoor inzetten dat het contactonderwijs in een COVID-19-veilige-omgeving kan worden hervat; verzoekt alle lidstaten te doen wat nodig is om contactonderwijs voor iedereen te waarborgen; erkent dat de heropening van de onderwijsinstellingen een uitdaging vormt en betreurt dat de coördinatie en de uitwisseling van goede praktijken op Europees niveau te wensen overlaten; verzoekt de Commissie en de lidstaten nauw samen te werken om de gezondheidsrisico's voor werknemers en lerenden te minimaliseren en om de kansen dat het contactonderwijs door kan gaan, te maximaliseren; is tegelijkertijd van mening dat onderwijsinstellingen in geval van een nieuwe lockdown erop moeten worden toegerust om hoogwaardige digitale lessen te verzorgen voor alle lerenden en om de geestelijke gezondheid en het welzijn in de gaten te houden in samenwerking met de ouders en andere betrokkenen;
10. wijst erop dat sociale en onderwijsongelijkheden dikwijls hun oorsprong vinden in de vroege jeugd en in de volwassenheid meestal groter worden, aangezien een lager opleidingsniveau doorgaans tot slechtere arbeidsvooruitzichten leidt, die op hun beurt toegang tot scholing op de werkvloer en ontwikkelingsmogelijkheden minder waarschijnlijk maken;
11. is bezorgd over de ongelijke mate van digitale geletterdheid die door de crisis aan het licht is gebracht, en dat zaken zoals basisbescherming van onlinegegevens, cyberbeveiliging en informatiegeletterdheid voor veel mensen problemen opleveren; wijst op het grote probleem van desinformatie en nepnieuws in dit verband; wijst erop hoe belangrijk het is basale digitale en informatievaardigheden bij te brengen via een echte aanpak voor levenslang leren, en onderstreept dat ouderen en mensen uit achtergestelde groepen betere toegang moeten krijgen tot onderwijs over digitale vaardigheden; roept ertoe op grootschalige Europese initiatieven voor digitale geletterdheid te verankeren in het herziene actieplan voor digitaal onderwijs;
12. is van mening dat de voornaamste les van de crisis is dat inclusie en gelijke kansen, zowel wat de toegang betreft als in kwalitatief opzicht, centraal moeten staan in het toekomstige Uniebeleid op het gebied van onderwijs en opleiding;
13. benadrukt dat de crisis heeft laten zien dat er een benadering van onderwijsbeleid nodig is die uitgaat van cocreatie en waarbij, zowel bij het vormen als het uitvoeren van beleid, tal van belanghebbenden worden betrokken, onder wie leerkrachten, opleiders, lerenden, aanbieders van niet-formeel onderwijs en niet-formele opleiding, ouders, ondernemingen, maatschappelijke organisaties, vakbonden en lokale overheden;

herinnert eraan dat leren plaatsvindt in formele, niet-formele en informele leeromgevingen en dat beleidsvorming gericht moet zijn op deze benadering die uitgaat van meerdere omgevingen;

14. is ervan overtuigd dat de crisis de mogelijkheid biedt om de toekomstige oriëntatie van onderwijs- en opleidingsbeleid en de plaats ervan binnen de bredere agenda voor herstel na de pandemie, grondig tegen het licht te houden; onderstreept de centrale rol die onderwijs speelt in de groene en de digitale transitie; brengt in herinnering dat de sleutelrol van scholen, opleidingsinstellingen en universiteiten in het aanjagen van verandering wordt onderkend in de Green Deal;
15. meent bovendien dat het hoog tijd is om de onderwijsprogramma's en leermethoden te herzien en te moderniseren en om de snelheid van de veranderingen op te voeren; moedigt de lidstaten aan digitalisering en innovatie te omarmen en nieuwe en opkomende technologieën op slimme, op de lerende gerichte wijze in te bouwen in hun onderwijs- en opleidingsstelsels, zoals kunstmatige intelligentie, blockchain, adaptieve leeroplossingen en gamificatie; wijst op de noodzaak om de gevolgen van innovatie voor het onderwijs te analyseren en lichtende voorbeelden op Europees niveau te promoten; wijst op het belang van de juridische en ethische beginselen die ten grondslag liggen aan de intellectuele eigendom met betrekking tot digitaal lesmateriaal; benadrukt dat het gebruik van digitale technologieën van jongs af aan aan bod moet komen in het onderwijs, met professioneel toezicht door volwassenen en conform de hoogste normen inzake gegevens- en auteursrechtbescherming;
16. benadrukt dat de rechtstreekse interactie tussen leraren en lerenden onvervangbaar is en dat lerenden alleen via contactonderwijs op een doeltreffende manier interpersoonlijke en sociale vaardigheden kunnen opdoen; is derhalve van mening dat – hoewel de pandemie waarschijnlijk een verschuiving zal inluiden naar een meer hybride onderwijsmodel waarin contactonderwijs in de klas wordt gecombineerd met vormen van e-leren – contactonderwijs de basis moet blijven vormen van onderwijs en opleiding; wijst nogmaals op het belang van studies op het gebied van de geesteswetenschappen en is van mening dat deze een essentiële aanvulling vormen op de STEM-vakken en de ondernemersvaardigheden;
17. is van mening dat betere samenwerking en coördinatie tussen de lidstaten en een ambitieuzer onderwijs- en opleidingsbeleid van de Unie de doeltreffendheid van de reactie op de COVID-19-crisis zouden hebben vergroot, en dringt er bij de Unie op aan in het vervolg een actievere coördinerende rol te spelen;
18. verzoekt de Commissie derhalve met een ambitieus kader voor toekomstig Europees onderwijsbeleid te komen, aan de hand waarvan de Europese onderwijsruimte van een losse visie op basis van brede beginselen wordt omgezet in een concreet werkprogramma dat een reeks meetbare doelstellingen omvat, waaronder ervoor zorgen dat de automatische onderlinge erkenning van kwalificaties, diploma's en leerperioden in het buitenland uiterlijk tegen 2025 werkelijkheid wordt in de Unie; wenst dat de Commissie ten aanzien van het verbeterde actieplan voor digitaal onderwijs even ambitieus te werk gaat en een verzameling afzonderlijke acties weet om te vormen tot een volwaardige strategie voor digitale vaardigheden en onderwijs; dringt erop aan dat de Commissie het Parlement actief betreft bij alle fasen van de beleidsvorming;
19. benadrukt dat het toekomstige Europese onderwijsbeleid moet worden gestoeld op een

geïntegreerd beleidskader dat ervoor zorgt dat relevante beleidsinitiatieven – zoals de Europese vaardighedenagenda, de Europese onderwijsruimte, het actieplan voor digitaal onderwijs, de jongerengarantie en de kindergarantie – complementair zijn en duidelijke algemene beleidsdoelstellingen ondersteunen; is van mening dat de onderwijsdimensie aan bod moet komen in de dialoog met de burgers, bijvoorbeeld in het kader van de komende conferentie over de toekomst van Europa;

20. merkt op dat aanzienlijk meer vooruitgang is geboekt met de Europese hogeronderwijsruimte dan met vergelijkbare processen in andere onderwijssectoren; wenst dat de Commissie zich daarom meer richt op andere onderwijssectoren, in het bijzonder voorschoolse en vroegschoolse educatie, schoolonderwijs, volwassenenonderwijs en beroepsonderwijs en -opleiding, door middel van een aanpak voor levenslang leren;
21. herinnert eraan dat het programma Erasmus+ het voornaamste financieringsinstrument is om de totstandbrenging van de Europese onderwijsruimte te ondersteunen; onderstreept de waarde van instrumenten die met steun van Erasmus+ zijn ontwikkeld en waarmee zowel leermiddelen kunnen worden geproduceerd en uitgewisseld, bijvoorbeeld via eTwinning, als modules voor de opleiding van leraren, bijvoorbeeld via de School Education Gateway; is van mening dat dergelijke instrumenten moeten worden opgeschaald, meer financiering moeten krijgen en moeten worden gepromoot binnen de onderwijsgemeenschap om echt een verschil te kunnen maken voor onlineonderwijs; herhaalt zijn steun voor het idee om de mobiliteit in het kader van het Erasmus+-programma aan te vullen met – maar niet te vervangen door – virtuele leer- en samenwerkingsinstrumenten; wijst op de waardevolle bijdrage van een aantal door het Parlement voorgestelde onderwijsgerelateerde proefprojecten en voorbereidende acties (PPPA's), en dringt erop aan succesvolle PPPA's te integreren in beleid en programma's;
22. benadrukt voorts wat de mogelijke bijdrage is van de kenniscentra voor beroepsopleiding, DiscoverEU en de Europese Universiteiten aan de Europese onderwijsruimte; betreurt evenwel dat in het voorstel van de Commissie van mei 2020 voor het herziene MFK – dat de Europese Raad in juli 2020 zelfs nog verder heeft verlaagd – financiering bij het programma Erasmus+ wordt weggenomen die nodig is om deze vlaggenschipinitiatieven uit te voeren zonder af te doen aan kernonderdelen van het programma, in het bijzonder de uitbreiding van mogelijkheden voor leermobiliteit en de bevordering van de inclusiviteit van het programma;
23. wijst erop dat het onderwijsbeleid kan worden ondersteund met verschillende financieringsprogramma's van de Unie; verzoekt de Commissie om voorrang te verlenen aan gerichte investeringen in digitale infrastructuur voor onderwijsinstellingen en lerenden teneinde afstands- en onlineonderwijs mogelijk te maken, met specifieke aandacht voor digitale apparaten en internettoegang in afgelegen en plattelandgebieden; benadrukt dat de Connecting Europe Facility, de faciliteit voor herstel en veerkracht en het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling hiervoor kunnen worden ingezet;
24. onderstreept dat hoogwaardige onderwijssystemen het fundament vormen onder het mondiale concurrentievermogen van de EU en brengt in herinnering dat goed functionerende onderwijs- en opleidingssystemen grote overheidsinvesteringen vereisen; onderstreept in dit verband dat ambitieus beleid dat niet gepaard gaat met de

overeenkomstige financiering, onvoldoende geloofwaardig is; betreurt ten eerste dat de programma's ter ondersteuning van het onderwijs- en opleidingsbeleid – met name Erasmus+, Horizon Europa en het Europees Sociaal Fonds Plus – behoren tot de programma's waarop zal worden bezuinigd volgens de politieke overeenstemming die de Europese Raad in juli bereikte over het volgende MFK; herhaalt zijn verzoek om de begroting voor Erasmus+ te verdrievoudigen ten opzichte van de begroting in het MFK 2014-2020; verzoekt de lidstaten om bij het gebruik van de middelen in het kader van het herstelplan ambitie te tonen om onderwijsinvesteringen aan te jagen; spoort de lidstaten aan om hun overheidsuitgaven voor onderwijs aanzienlijk te verhogen;

25. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de regeringen en parlementen van de lidstaten.